

Ortodoxe a Covasnei și Harghitei și al Vlădicului Ioan, ca formă de rezistență, prin credință și cultură, la tendințele de asimilare și de afirmare a identității românești, într-un mediu multietnic și pluriconfesional.

Plurietnicitatea și pluriculturalitatea, se afirmă în volumul la care ne referim, vor fi trăsăturile definitorii ale acestei fără precedent familii de state, iar ele trebuie exersate cu succes de fiecare stat în parte, întâi, între propriile granițe. Tendințele iredentiste de revenire la formele de organizare specifice evului mediu, de organizare monoetnică, de enclavizare etnică și de respingere, totodată, a diversității și pluriculturalității pe care le manifestă etniile cu reminiscențe imperiale, ca cea maghiară, reflectă stări de lucruri contrare oricărui drept național și oricărei legislații europene

Concluzia finală a lucrării este că cei ce ies în câștig în urma contactului dintre culturi sunt oamenii, grupurile umane, popoarele și națiunile care, în acest fel, se cunosc mai bine, se apreciază corect, se bucură de reușitele lor materiale și culturale de vârf, construind un climat național și internațional

de pace, înțelegere și cooperare colectivă pentru soluționarea problemelor comunității sau ale omenirii. Exercițiul la scară mondială a acestui contact este o formă de trecere de la conflictul civilizațiilor și culturilor la dialogul lor, un dialog fertil, benefic pentru toate părțile,

Volumul *Români la contactul dintre culturi* poate constitui o schemă, un ghid de cercetare a împrumuturilor și interferențelor interetnice dintre români și orice altă etnie din țara noastră care a mai fost cercetată sau nu încă până acum, pentru că în el cercetătorul problemei va găsi instrumentarul teoretic și metodologic complex și adecvat pentru a pătrunde la rădăcina fenomenelor, proceselor sau subproceselor ce se desfășoară dincolo de partea vizibilă sau manifestă la nivel societal și pentru a le interpreta și exprima în limbaj științific adecvat.

Indiscutabil este faptul că ne aflăm în fața unui eveniment editorial, la apariția căruia, Centrul Eclesiastic de Documentare „Mitropolit Nicolae Colan” și Centrul European de Studii Covasna-Harghita, și-au adus modesta lor contribuție.

Ioan Lăcătușu

Ioan Lăcătușu, *Dăinuire românească în Harghita și Covasna*, Editura România pur și simplu, București, 2007

„O carte document, o carte avertisment, o carte stimulent”

Mă simt deosebit de onorat de a prezenta o nouă apariție editorială a prolificului și reputatului arhivist, sociolog și istoric al acestor meleaguri, dr. Ioan Lăcătușu. Cu deosebită onoare, deoarece consider că autorul este românul de excepție de lângă noi, născut pentru a ne îndruma și orienta în vremurile de excepție pe care le trăim, de ai urma fapta și pilda. Este românul acestor meleaguri, după afirmațiile renumitei cercetătoare în sociologie Maria Cobianu-Băcanu *„care reprezintă și reflectă prin scrierile sale ca un seismograf, întregul zbucium al pământului harcovian și al neamului românesc cu care se identifică în suflet, credință, cultură și știință”*.

Apărută la prestigioasa editură România pur și simplu din București, în vara acestui an, și lansată acum când autorul a trecut pragul celor 60 de ani, lucrarea intitulată *Dăinuire*

românească în Harghita și Covasna se constituie într-un nou efort ziditor întreprins de autor pentru binele neamului său. Sintetizând conștiința cărții, lucrarea poate fi definită ca fiind o carte document, o carte avertisment, o carte stimulent.

Document, pentru că această carte se constituie într-un tezaur de informații veridice puse la dispoziția publicului larg, în multe cazuri inedite, necesare cunoașterii adevăratei istorii, culturi și civilizații românești din sud-estul transilvan.

Avertisment, pentru că învățămintele istoriei, a faptelor petrecute în anii ultimei conflagrații mondiale la Aita Seară sau sud-estul transilvan, nu pentru toți îndeamnă la toleranță, ci mai degrabă la acțiuni iredentiste, separatiste, contrare democrației europene, de natură să avertizeze societatea românească asupra pericolului scindării unității sale naționale.

Stimulent, pentru că autorul își propune și reușește totodată, în paginile sale, să scoată la lumină „rolul elitei intelectuale în viața comunităților românești” din această parte de țară și ofere „o imagine cât mai aproape de realitate, despre elita românească actuală din Arcul intracarpatic și însemnele trasate de aceasta pe răbojul timpului, materializate în producții editoriale, ca mărturie pentru generațiile viitoare”.

În primul capitol, intitulat „Ierarhi ortodocși ardeleni și românii din Covasna și Harghita” se face vorbire în mai multe studii despre „raportul Bisericii – societate, respectiv cea a rolului Bisericii Ortodoxe în păstrarea și afirmarea identității lingvistice culturale și confesionale a românilor din sud-estul Transilvaniei”. Șase sunt ierarhii exemplificați de autor în acest sens. În primul dintre studii, dedicat celui dintâi patriarh al României, Elie Miron Cristea, autorul analizează diferite componente ale activității multiple a ierarhului privind învățământul confesional (numirea și salarizarea cadrelor), activitatea de constructor cu referire la edificarea Catedralei Mitropolitane de la Sibiu, activitatea etno-muzeografică la ASTRA – în care implicat a fost și Octavian C. Tăslăuanu prin profesionalismul și spiritul său organizatoric.

Studiul Mitropolitul Nicolae Bălan și românii ortodocși din ținutul Harghitei și Covasnei remarcă aportul ierarhului în deschiderea unei noi epoci în viața Bisericii ardelenene, prin fapte și realizări care amintesc de marele său înaintaș Andrei Șaguna. Se poate exemplifica în acest sens: înființarea a două protopopiate din cel al Treiscaunelor, la Sfântu Gheorghe și Oituz pentru „întărirea elementului românesc”, „pentru a readuce și recâștiga pe fii cei pierduți” după cum afirma protopopul Ioan Rafiroiu; creșterea numărului de parohii la 69 de la 41, a bisericilor de la 29 în 1920 la 66 în 1940, a caselor parohiale de la 25 la 75; împroprietărirea cu suprafețe agro-silnice a bisericilor, școlilor, căminelor culturale; înființarea de bănci populare. Interesante sunt și informațiile prezentate de autor privind istoria Bisericii Ortodoxe după 1918 în perioada interbelică, a ocupației hothyste cât și a represiei comuniste până în anul 1955, perioadă dominată de personalitatea mitropolitului Nicolae Bălan.

Aspecte inedite ne sunt prezentate de autor și în privința mitropolitului Nicolae Colan, din perioada când acesta a rămas singurul mare ierarh în teritoriul ocupat al Ardealului. De asemenea sunt enumerate numeroasele acțiuni dedicate de românii de pe aceste meleaguri cinstirii memoriei marelui înaintaș precum și rolul și importanța pentru studierea istoriei locale a înființării Centrului Eclesastic de Documentare „Mitropolit Nicolae Colan”.

Cuvinte de înaltă apreciere folosește autorul pentru Mitropolitul Antonie Plămădeală, care prin implicarea sa și a colaboratorilor săi, preot Gheorghe Papuc (originar din Covasna), arhimandriții Timotei și Veniamin Tohănean (originari din Întorsura Buzăului), la acțiunile organizate de românii covăsneni și harghiteni precum și prin nenumărate demersuri inițiate pe lângă factorii de autoritate a reușit să îndeplinească un vis al creștinilor ortodocși – înființarea Episcopiei Covasnei și Harghitei. De asemenea autorul evidențiază acțiunile locale la care a participat și actualul Mitropolit al Ardealului Laurențiu Streza, demn continuator al ierarhului cărturar Nicolae Colan. În această lucrare, P.S. Ioan Selejan își găsește locul cuvenit în rândul acestor mari ierarhi, slujitori credincioși ai neamului românesc din sud-estul transilvan. Însă subliniez că prezența domniei sale la acest eveniment editorial arată odată în plus

prețuirea și stima de care se bucură autorul lucrării, dr. Ioan Lăcătușu, în mintea și inima întâiului stătător al nostru pe aceste meleaguri. Sunt convins că de aceeași înaltă prețuire se bucură și P.S. Ioan în sufletul autorului argumentând aceasta prin însăși cuvintele sale din studiile dedicate distinsului ierarh; *„Prețuim, deopotrivă, cărturarul și constructorul, ierarhul și liderul de necontestat al românilor din Arcul intracarpatic, modestia și demnitatea sa, strădania depusă cu sânguință, răbdare, îndrăzneală, dârzenie, pragmatism și optimism, dar și proiectele îndreptate spre viitor”, „Reper de demnitate națională, Prea Sfințitul Ioan s-a implicat la modul pragmatic și eficient în viața cetății, mijlocind, cu autoritatea și prestigiul de care se bucură, legătura reprezentanților societății civile din cele două județe, cu demnitari din conducerea autorităților administrației publice centrale și locale”.*

Capitolul al II-lea, intitulat *„Ferestre în timp. Pagini de istorie românească în sud-estul Transilvaniei”* cuprinde *„studii și articole în care sunt abordate unele probleme ale dăinuirii românești în localitățile fostelor scaune secuiești. Un rol important l-a avut solidaritatea românilor, a românilor din întreg spațiu românesc cu frații lor din curbura interioară a Carpaților, pusă în evidență în studiul Ctitori și binefăcători munteni ai parohiilor ortodoxe din fostele scaune secuiești (sec. XIX)”*. De asemenea, cuprinde un document istoric privind *„Fundația Gojdu”* și contribuția sa la formarea elitei românești ardeleni din arealul sud-est transilvan. Cele două studii le putem încadra în ceea ce numeam la începutul vorbirii mele: *„cartea document”*. Lucrarea este o astfel de carte și datorită celor 237 de trimiteri bibliografice, din care cea mai mare parte (culese din arhivă) sunt inedite, precum și apelului făcut la lucrările științifice de referință în domeniu; a metodelor de investigare științifice folosite din domeniul etnografiei și sociologiei; a informației istorice clare, logice, argumentate și încadrării istoriei reale în cea națională și universală, reliefând cauzalitatea fenomenului istoric; a evidențierii rolului liderilor locali în îndrumarea vieții spirituale a românilor din aceste locuri. Caracteristic însă capitolului *„Ferestre în timp”* rămâne semnificația pe care autorul, cred că a vrut să o sublinieze în mod deosebit în lucrarea de față, de a fi o *„carte avertisment”*.

Avertisment, pentru că învățămintele istoriei, a faptelor petrecute în anii ultimului război mondial la Aita Seacă sau în sud-estul transilvan NU pentru toți cei implicați îndeamnă la toleranță, ci mai degrabă la acțiuni iredentiste, separatiste, contrare principiilor democrației europene, de natură să avertizeze societatea românească asupra pericolului scindării unității sale naționale și statale. Cred că acesta este sensul pe care autorul a vrut să-l dea studiilor *„Episodul tragic de la Aita Seacă – septembrie 1944”* și *„Aspecte ale conviețuirii româno-maghiare din județul Covasna. Mărturii Documentare (1944-1946)”*.

Fapte și calvar continuate în același areal și după instaurarea regimului comunist, exemplificat în cel de-al treilea studiu prin călugărul Martir Dionisie Șova de la mănăstirea Făgețel, județul Harghita (1901-1951) și a preotului martir Aurel Negoescu (Neagovici) din Întorsura Buzăului (1900-1952). În finalul capitolului, ca o fereastră deschisă pentru cunoașterea istoriei acestor meleaguri și a romanității sale se constituie studiul *„Muzeele românești din județele Covasna și Harghita – continuatoare a tradițiilor astriste din zonă”*.

Al III-lea capitol al lucrării se constituie în ceea ce subliniam la începutul prezentării, într-o *„carte stimulent”*.

Stimulent, pentru că autorul își propune și reușește totodată, în paginile înfățișate, să scoată la lumină *„rodul elitei intelectuale în viața comunităților românești”* din această parte de țară și să ofere *„o imagine cât mai actuală din Arcul intracarpatic”*.

În paginile capitolului, autorul analizează, recenzează, își exprimă cu onestitate convingerile privind valoarea scrierilor autorilor de cărți de pe aceste meleaguri. Exprimare cu competență critică și delicatețe sufletească, părerile autorului se constituie în tot atâtea îndemnuri, stimulente pentru autori de a mai scrie.

Despre Ilie Șandru – autorul lucrării *O stafie bântuie prin Ardeal*, iată ce spune: *„Scriitorul, care după debutul târziu s-a «dezlănțuit tumultos» punându-și semnătura, în ultimii zece ani, pe zece cărți de proză, publicistică și istorie, de numele său fiind legată «scoaterea la lumină din colbul vremurilor» a vieții și activității a doi iluștrii reprezentanți ai culturii și spiritualității românești, născuți în această parte de țară, respectiv Octavian Codru Tăslăuanu și Miron*

Cristea. Toate aceste, și multe altele, care formează portretul distinsului intelectual ardelean, nu pot fi însă înțelese și apreciate, la justa lor valoare, decât punându-le într-o relație directă și firească cu «buchetul» de calități ale Omului Ilie Șandru, cu talanții dăruiei de părinții săi și de Dumnezeu, pe care i-a valorificat din plin, pe parcursul vieții, din rândul cărora amintim: cinstea, hărnicia, omeni, demnitatea, verticalitatea, curajul, consecvența, iubirea de Neam și de Țară”.

Referindu-se la autorul volumului „Jurnal de front al unui cavalerist (oameni, fapte, întâmplări)”, dr. Ioan Lăcătușu afirmă: „Veteranul de război Stelian Florescu se dovedește a fi un fin observator al locurilor străbătute și al oamenilor pe care i-a cunoscut, dar în egală măsură și a evenimentelor de psihologie colectivă, a stărilor de spirit ale colegilor de armă, din momentele premergătoare luptelor, din timpul încheștărilor crâncene cu inamicul și de după încheierea bătăliilor. El este, în egală măsură, un portretist iscusit și un narator priceput”.

Prietenul nostru Constantin I. Costea, în postfața volumului monografic „Vidacutul sub aripa timpului”, este caracterizat astfel: „Profesorul Constantin Ioan Costea reprezintă chipul dascălului care își împarte timpul între obligațiile de la catedră, cele privind îndeplinirea unor importante funcții manageriale, ce-i revin de atâția ani în conducerea învățământului harghitean și pe linia societății civile românești, găsindu-și răgazul necesar cercetării interdisciplinare a satului natal Vidacut, în istorie și contemporaneitate. Totul este făcut cu modestie și echilibru, cu respect pentru adevăr și o nemăsurată iubire față de oameni, fără deosebire de etnia și confesiunea lor. Prezintă atâtea informații inedite despre înaintașii săi, profesorul Constantin Costea nu a spus nimic despre propria-i persoană. O facem noi, în semn de mulțumire pentru truda sa ziditoare, și ca un modest omagiu adus unui coleg și prieten aflat în prima linie a prezentării și afirmării identității românești, pe aceste frumoase meleaguri din Arcul intracarpatic”.

Iar despre Mihai Filimon, scrie: „Unul din cei mai prolifici autori, din ultimii ani, din sud-estul Transilvaniei (...) publicist recunoscut pentru talentul său, dar și pentru apostolatul săvârșit pe altarul limbii și culturii române, într-un areal în care acestea s-au aflat constant în suferință, respectiv în localități din fostele scaune secuiești, după 1989, Mihai

Filimon «s-a dezlănțuit», descătușându-și sufletul său de român ardelean, în lucrări ce cuprind de la pagini memorialistice și monografice, la scrieri cu tematică istorică și povești pentru copii”.

La adresa colegilor noștri întru profesorat, Luminița Cornea și Dan Baicu, face următoarele aprecieri: „Luminița Cornea – cunoscută pentru cercetarea cu profesionalism și dăruire a personalităților românești din zonă, în mod deosebit a scriitorului Romulus Cioflec”, și „Articolele scrise despre Dan Baicu, cât și cele redactate de acesta, fiecare în parte, și toate la un loc, vorbesc convingător despre omul, profesorul și arhivistul care s-a identificat cu profesia și instituția, la care a trudit timp de două decenii”.

Actuala lucrare face parte dintr-un proiect mai amplu al autorului privind cercetarea istoriei românilor covăsneni și harghiteni. Proiectul, lansat în toamna anului 1992, prin publicarea suplimentului lunar al ziarului Cuvântul Nou intitulat „Foaia de cuget și simțire românească – Oituzul”, în cuprinsul căreia au apărut peste 50 de articole închinete unor oameni de seamă, care s-au născut sau au activat în zona, și-a început materializarea prin apariția primelor lucrări editate de autor pe plan național: *Identitate și cultură la românii din secuime* în 1995 și *Personalități din Covasna și Harghita* în 1998. De atunci și până în prezent, dr. Ioan Lăcătușu a scris 11 cărți și a redactat (îngrijit, coordonat) alte 15, apărute la editurile Eurocarpatica, Grai Românesc și România pur și simplu. Mai este autorul a peste 500 de articole publicate în presa locală, regională și națională și a altor 60 de studii științifice apărute în revistele de specialitate. A mai sprijinit și editat alte 25 de lucrări și publicații. Este, totodată, redactorul responsabil al revistei *Angvstia*, anuarul Muzeului Național al Carpaților Răsăriteni și al Centrului Eclesiastic de Documentare „Mitropolit Nicolae Colan” din Sf. Gheorghe, ajuns la cea de-a XI-a apariție, și al Almanahului *Grai Românesc*, editat sub patronajul Episcopiei Ortodoxe a Covasnei și Harghitei. De asemenea, face parte din Colegiul de redacție al publicației *Revista Arhivelor*.

Pentru toate aceste, acum la împlinirea frumoasei vârste de 60 de ani, îi datorăm stima și deosebitul nostru respect și îi urăm sănătate și viață lungă pentru a-și duce la sfârșit grandiosul său proiect, de a face cunoscută țării și lumii istoria românilor de pe aceste

plaiuri. Deci, să ne trăiți întru mulți ani Ionică!

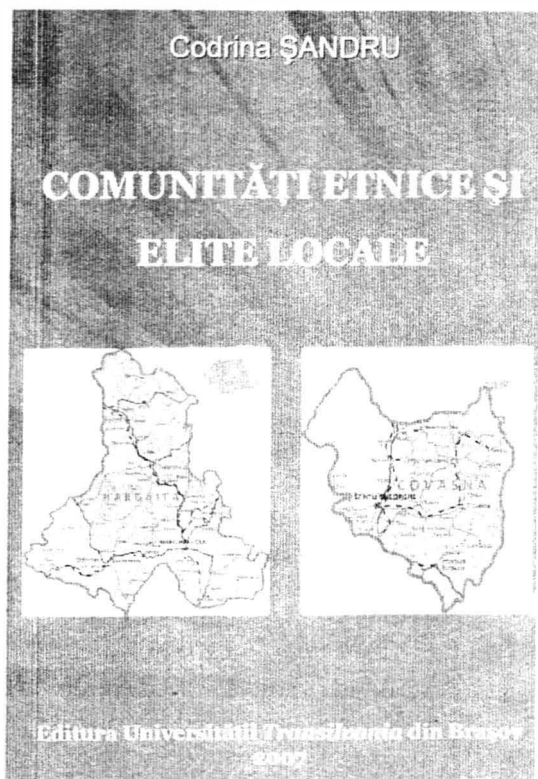
Privitor la ultima sa apariție editorială, *Dăinuire românească în Harghita și Covasna*, afirm cu responsabilitatea specialistului în domeniu, că sunt multiple motivele pentru

care această lucrare merită să fie studiată și să-și găsească locul de cinste în biblioteca fiecăruia dintre noi, mai ales al trăitorilor din acest areal transilvan.

Vasile Stancu

Codrina Șandru, „Comunități etnice și elite locale”,

Editura Universității Transilvania, Brașov, 2007

Volumul *Comunități etnice și elite locale*, este teza de doctorat cu tema „*Rețele sociale și elite locale din Harghita și Covasna*”, susținută la Universitatea București, în anul 2006, de către lector univ. dr. Codrina Șandru, de la Universitatea Transilvania din Brașov, sub conducerea științifică a profesorului univ. dr. Ilie Bădescu, de la Universitatea din București. Autoarea, este cadrul didactic la Catedra de Sociologie a Universității Transilvania din Brașov, o tânără cercetătoare cunoscută și apreciată în mediul sociologic românesc și european, organizatoare și participantă la mai multe reuniuni științifice interne și internaționale, dar, în același timp, și o participantă constantă și apreciată la multe manifestări culturale și științifice organizate în județele Covasna și Harghita. Cercetarea redată în volumul prezentat s-a

desfășurat pe parcursul a opt ani: din 1999, când a început documentarea teoretică, până la sfârșitul anului 2005, când a definitivat datele anchetei de teren și, în final, până în 2006, când și-a susținut, cu rezultate excelente, teza de doctorat.

Continuând tradiția Școlii Sociologice Românești, a inițiatorului ei, savantul Dimitrie Gusti, dar și exemplu conducătorului științific a tezei de doctorat, eruditul sociolog Ilie Bădescu, autoarea și-a propus, și a reușit, să studieze tema relației majoritate – minoritate în Harghita și Covasna, cu aspectele sale specifice izvorâte din configurația cunoscută (singurele județe din țară unde populația de etnie maghiară este numeric majoritară, iar populația de naționalitate română este numeric minoritară), cu instrumentele specifice sociologiei.

Așa după cum afirmă autoarea, studiul său sociologic se află la intersecția a patru câmpuri disciplinare: sociologia elitelor, sociologia relațiilor interetnice, sociologia relațională și sociologia relațiilor comunitare. Din perspectiva sociologiei elitelor, obiectul de cercetare al studiului întreprins, îl reprezintă liderii celor două comunități locale din municipiile de reședință a județelor Harghita și Covasna, Miercurea-Ciuc și Sf. Gheorghe, prin apelul la paradigma relațională sau structurală.

Justificând alegerea acestei teme de cercetare, autoarea prezintă următoarele argumente:

Zona Covasna-Harghita, deoarece această zonă are un anumit specific în tabloul socio-demografic al României, Covasna și Harghita, fiind singurele județe din țară unde populația de etnie maghiară este majoritară, iar populația de etnie română este minoritară. În limbajul comun, dar și în limbajul politic sau jurnalistic, cele două județe, împreună cu o parte a județului Mureș, sunt cunoscute ca zona Secuimii, o zonă despre care discursul